

Radosław Ciejpa

"Z dziejów turystyki i sportu w Polsce 1875-2008", pod red. Tomasza Jurka, Kazimierza Obodyńskiego i Stanisława Zaborniaka, Rzeszów 2009 : [recenzja]

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy 3-4/3/4, 167-169

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Radosław Ciejpa
Studia Doktoranckie, Katedra Humanistycznych Podstaw Kultury Fizycznej
Akademii Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach

Z dziejów turystyki i sportu w Polsce 1875-2008 / pod red. Tomasza Jurka, Kazimierza Obodyńskiego i Stanisława Zaborniaka. – Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2009. - [2], 475 s. – ISBN 978-83-73385-00-9

Wielce znaczącym wydarzeniem w środowisku akademickim – związanym z naukami o kulturze fizycznej – jest ukazanie się publikacji pt. *Z dziejów turystyki i sportu w Polsce 1875 – 2008*. Jest to praca zbiorowa pod redakcją Tomasza Jurka, Kazimierza Obodyńskiego i Stanisława Zaborniaka. Owa publikacja ukazała się nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Rzeszowskiego. Ma ona szczególną dedykację, która brzmi: „Profesorowi Jerzemu Gajowi w osiemdziesiąte urodziny tom ten ofiarowują przyjaciele, współpracownicy i uczniowie”. To właśnie z ich inicjatywy powstała ta księga jubileuszowa, mająca na celu uświetnienie i upamiętnienie osiemdziesiątych urodzin oraz pięćdziesięciosześciolecia

pracy zawodowej w szkolnictwie wyższym znakomitego naukowca i dydaktyka prof. dr. hab. Jerzego Gaja. Redaktorzy – jak i autorzy tekstów – postawili przed sobą trudne zadanie: podsumowanie dorobku życia wybitnego człowieka, który poświęcił całą swoją działalność zbiorowości akademickiej i którego głównym celem zawsze było dążenie do prawdy, zwłaszcza w dziedzinie historii kultury fizycznej, którą współtworzył. Z dumą mogę powiedzieć, że wywiązali się z powierzonego zadania wspaniale, gdyż oprócz jubileuszowego podsumowania dorobku prof. Jerzego Gaja w publikacji znajduje się trzydzieści jeden tekstów trzydziestu siedmiu autorów, dotyczących dziejów sportu i turystyki w Polsce, co nawiązuje do wszechstronnych zainteresowań Jubilata.

Książka składa się z czterech części usytuowanych w logicznym ciągu. Pierwsza z nich poświęcona jest informacjom o życiu, działalności akademickiej i pracy naukowej prof. Jerzego Gaja, a także zawiera wykaz publikacji, dyplomy i wyróżnienia oraz wykaz prac doktorskich i habilitacyjnych napisanych pod Jego kierunkiem. Tu należą się wyrazy uznania dla dr hab. Leonarda Nowaka – ucznia, przyjaciela i najbliższego współpracownika Jubilata, który jest autorem tej części.

W drugiej części znajdują się publikacje z historii sportu i turystyki czterech doktorantów i trzech habilitantów Pana Profesora. Jest tu bardzo interesujący rozdział o historii i rozwoju szermierki w Polsce autorstwa dr. hab. Macieja Łuszczaka. Dalej mamy bardzo skrupulatnie przedstawioną działalność PTTK w ramach turystyki kwalifikowanej (Grzegorz Bieńczyk). Można dowiedzieć się, jakie rodzaje turystyki uprawiano, a także ile osób uczestniczyło w takich wydarzeniach. Kolejna publikacja Aleksego Chmieli przybliża nam sposób organizacji Państwowej Administracji Turystycznej w okresie Polski Ludowej. Dzięki temu wiemy, że kultura i turystyka nie była wolna od polityki oraz że była centralnie sterowana. Lata 1989–2004, o których pisze Bogdan Dębowski, poruszając temat turystyki w tym okresie, są szczególnie warte uwagi ze względu na to, iż jest to okres transformacji politycznej, społecznej i gospodarczej, co czyni publikację autora wielce interesującą. *Wychowanie i sport w Państwowym Szkolnictwie Ogólnokształcącym w latach 1918 – 1939* to temat, który poruszył Leonard Nowak. Ukazuje on wielki wpływ tradycji ludowych na szkolnictwo. Podkreślił, że kultura fizyczna coraz szerzej wkraczała w szkolnictwo dzięki rozwojowi ekonomicznemu, politycznemu i społecznemu. Miała też wpływ na poprawę zdrowia i kondycji młodzieży. Z kolei Maciej Łuszczak opisuje życie i działalność węgierskiego trenera, Janos'a Kevey'a. Wprowadził on nowe metody i formy organizacji treningu, techniki i taktyki, co doprowadziło Polską

reprezentację szermierki na światowy poziom. Natomiast Piotr Godlewski przedstawił proces upolityczniania sportu w PRL, gdzie był on m. in. zależny od partii (PPR i PZPR) i żadna organizacja nie mogła istnieć bez zgody tych partii politycznych. Tutaj kończę szersze opisy rozdziałów, a także drugiej części książki, która jest szczególnie interesująca ze względu na to, iż znajdują się tu publikacje osób, na które Pan Profesor miał największy wpływ (uczniowie). Ponadto tematyka tego fragmentu książki jest bardzo zróżnicowana, dzięki czemu czytelnik może się zapoznać z szeroką gamą zagadnień i poglądów.

Część trzecia to różne publikacje z zakresu rozwoju turystyki w Polsce. Autorzy poruszają szereg różnych tematów, takich jak turystyka konna, zdrowotne wycieczki szkolne, działalność TTKF i inne. Dzięki rzetelnemu i fachowemu podejściu do tematów rozdział ten na pewno przynosi bardzo wiele ciekawych wiadomości oraz ukazuje rys historyczny wyżej wymienionych zagadnień.

Ostatnia część książki (czwarta) zmienia temat rozważań z turystyki na sport. Znajduje się tu dwanaście publikacji trzynastu wybitnych autorów, m.in. prof. nadzw. dr hab. Teresy Sochy i prof. zw. dr. hab. Mirosława Ponczka. Teresa Socha przedstawia w swojej publikacji aspekty uczestnictwa kobiet w igrzyskach olimpijskich w latach 1908–2008, a Mirosław Ponczek pisze o relacjach na linii Kościół rzymskokatolicki – kultura fizyczna oraz o sporcie jako kategorii historycznej w tych aspektach.

Na zakończenie tej krótkiej recenzji chciałem podkreślić, że omawiana jubileuszowa publikacja zawiera wiele tekstów wybitnych autorów, co podwójnie uatrakcyjnia poruszane w niej tematy. Jestem przekonany, że tom ten należycie spełni swoją funkcję poznawczą, zaznajamiając czytelnika z wieloma faktami i zjawiskami historycznymi sportu i turystyki. Polecam omawianą książkę historykom ogólnym i historykom kultury fizycznej oraz doktorantom nauk o kulturze fizycznej, a także wszystkim czytelnikom interesującym się sportem i turystyką, szczególnie zaś pragnę zainteresować tą pozycją wszystkich studentów AWF-ów.